

Broedende roofvogels in Salland in 1995

Arnold Bakker, Erwin Ruessink en Paul Voskamp

Net als 1994 is het gebied ZW-Salland in 1995 systematisch op roofvogels geïnventariseerd. Diepenveen-Olst (6100 ha met 1342 ha bos) en het Oostermaet (2200 ha met 730 ha bos) worden in dit artikel als één basisgebied gepresenteerd. Voor een uitgebreidere beschrijving van deze gebieden wordt verwezen naar het verslag van het vorige broedseizoen (Bakker & Voskamp 1994).

Territoria zijn in kaart gebracht en de nesten werden beklommen in alle broedstadia. Havik, Boomvalk en Wespendif hadden prioriteit en zijn het best onderzocht.

Van Havik, Wespendif en Boomvalk is bij de bespreking van broedbiologie ook materiaal van buiten het basisgebied gebruikt. De dichtheden en het broedsucces zijn alleen over het basisgebied berekend.

Wespendif

In het basisgebied werden in 5 territoria 3 nesten gevonden. Er werd geïnventariseerd vanuit boomtoppen. De in 1994 vastgestelde territoria bleken alle weer bezet. Daarnaast werd er één nieuw territorium gevonden. In de twee territoria zonder nestvondst werd hoogstwaarschijnlijk niet gebroed. De dichtheid bedroeg 0.06 paar/100 ha landschap en 0.29 paar/100 ha bos. Buiten het basisgebied werd nog een nest gevonden en gecontroleerd.

Van alle nesten vlogen 2 jongen uit. De paren begonnen op 25 mei, 3 juni en 24 mei met eileg. Drie nesten bevonden zich hoog (>15m) in dichte douglasopstanden terwijl één nest zich op 7 meter hoogte in een half open grove dennenopstand bevond. Het nest in de grove den was ook in 1994 door Wespendifen bezet, de overige nesten betroffen 1x nieuwbouw, 1x een oud buizerdnest en 1x een nest van onbekende oorsprong. Naast wespendifen werden er twee half opgegeten naaktslakken op een nest gevonden.

Dat er meer Wespendifen dan enkel de territoriumhouders rondvliegen bleek op 16 juni uit de waarneming van negen bij elkaar vliegende Wespendifen, waaronder zeker vijf onbekende mannetjes en een prooidragende territoriumhouder.

Havik

In het basisgebied werden in 11 territoria 9 nesten gevonden. In één territorium werd geen nest gebouwd, in een ander territorium vond een nieuwe vestiging plaats van een tweede paartje op een landgoed. Dit had tot gevolg dat het nieuwe paartje de nestbouw staakte en het broedsel van het al aanwezige paartje in de eifase mislukte. De dichtheid lag gemiddeld op 0.13 paar/100 ha landschap en 0.53 paar/100 ha bos. Buiten het basisgebied werden twee nesten bezocht.

Alle vrouwtjes (n=11) waren adult. In 1994 vonden wij nog 50% van de vrouwtjes in juveniel kled (n=8)! De mannetjes bleken op een juveniel mannetje van de nieuwe vestiging na ook alle adult. De paren begonnen gemiddeld op 3 april met de eileg (n=7), variërend van 26 maart tot 11 april. De gemiddelde legselgrootte bedroeg 3.6 eieren (4x 3, 3x 4 en 1x 5 eieren). Vervolglegsels werden niet vastgesteld (in 1994 2x). Gemiddeld vlogen er 2.7 jongen per succesvol broedgeval uit (n=9), evenveel mannetjes als vrouwtjes (n=24 jongen).

De leeftijd van de broedvogels (adult) wijst erop dat de populatie is gestabiliseerd. Vervolging werd niet meer vastgesteld. Een neveneffect van roofvogelonderzoek?

Sperwer

Er werden in 22 territoria 19 nesten gevonden. In twee territoria zonder nestvondst werden wel jongen gehoord. De dichtheid van de Sperwer lag gemiddeld op 0.27 paar/100 ha landschap en 1.06 paar/100 ha bos.

De paren begonnen gemiddeld op 4 mei met de eileg (n=14), met een variatie van 24 april tot 22 mei. De gemiddelde legselgrootte bedroeg 3.9 eieren (2x 2, 3x 4 en 3x 5 eieren). In de eifase mislukten 2 nesten, in de jongenfase 1. Het gemiddeld aantal uitgevlogen jongen per succesvol nest (n=14) kwam op 3.4 met een geslachtsverhouding van 51% man en 49% vrouw (n=47 jongen).

Er werden twee vervolglegsel vastgesteld na verstoring van de eerste broedpoging in de eifase. Bij één geval werd een adult vrouwtje vervangen door een juveniel vrouwtje. De laatste legde in een nieuw nest vier eieren, die na lang broeden niet uitkwamen. In een ander geval werd het eerste legsel onder het nest teruggevonden. Een vervolglegsel werd geproduceerd in het zelfde nest, dit broedsel leverde wel jongen op.

Buizerd

In het basisgebied werden in 39 territoria 27 nesten gevonden. Het is aannemelijk dat in de meeste territoria zonder nestvondst niet succesvol werd gebroed. Het feit dat buizerd-nesten in de eifase bijna niet beklommen zijn, kan hebben geleid tot ondertelling van nesten. De territoriumdichtheid lag gemiddeld op 0.47 paar/100 ha landschap en 1.88 paar/100 ha bos.

De paren begonnen gemiddeld op 11 april met de eileg (n=12), variërend van 5 april tot 23 april. Het gemiddeld aantal uitgevlogen jongen per succesvol nest bedroeg 1.9 (n=14). Van 10 nesten werden alle jongen gesext (zie Bijlsma 1994); dit leverde een sexratio van exact 1 op (9 mannetjes en 9 vrouwtjes).

In de eifase mislukten 2 nesten, in de jongenfase 1. Eén nest waarop een adult vrouwtje broedde werd doorgeschooten in de eifase, waarna een juveniel vrouwtje een vervolglegsel produceerde in een nieuw nest. Op deze juveniele broedvogel na waren alle gecontroleerde territoriumhouders in adult kleed.

Boomvalk

In het basisgebied werden in 5 territoria 3 nesten gevonden. In één van de territoria zonder nestvondst werd waarschijnlijk wel gebroed getuige een waargenomen voedselvlucht. Er werd hier geen nest gevonden en ook werden later geen uitgevlogen jongen waargenomen. De dichtheid van de Boomvalk lag op 0.06 paar/100 ha landschap en 0.29 paar/100 ha bos. Buiten het basisgebied werden in 3 territoria 2 succesvolle nesten gevonden, waar echter niet bij werd geklommen.

De paren begonnen op 8, 16 en 20 juni met eileg. De gemiddelde legselgrootte bedroeg 2.6 eieren (1x 2 en 2x 3). Alle eieren in de gecontroleerde nesten kwamen uit. Er mislukte één nest in de vroege jongenfase, uit de andere nesten vlogen 1x 2 en 1x 3 jongen.

Summary: Breeding raptors in Salland in 1995

Two monitoring plots were covered in Salland (part of the province of Overijssel) in 1995, i.e. Diepenveen-Olst (6100 ha, of which 22% woodland) and Oostermaet (2200 ha, 33% woodland), both situated in the province of

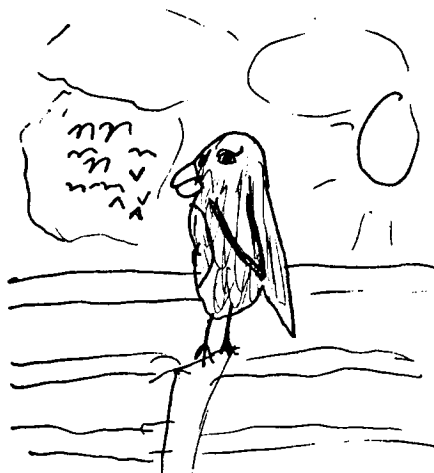
Overijssel. Of Honey Buzzard, 5 territories were found, with 3 nests (each 2 fledglings). Onset of laying was 24 May, 25 May and 3 June respectively. Eleven territories of Goshawks contained 9 occupied nests; all females and 10 out of 11 males were in adult plumage. Mean onset of laying was 3 April (n=7, range = 26 March-11 April). Clutch size was 4x 3, 3x 4 and 1x 5 eggs, number of fledglings on average 2.7/successful nest (n=9). Sex ratio among large nestlings was fifty-fifty (n=24). Twenty-two territories of Sparrowhawks contained 19 occupied nests. Mean onset of laying was 4 May (n=14, range = 24 April-22 May). Mean clutch size was 3.9 eggs (2x 2, 3x 4, 3x 5). Two nests failed in the egg stage, another nest in the nestling stage. Mean number of fledglings/successful nest was 3.4 (n=14). Sex ratio was in favour of males (51%, n=47). In 39 territories of Common Buzzards, 27 nests were found. Mean onset of laying was 11 April (n=12, range = 5-23 April). Mean number of fledglings/successful nest was 1.9 (n=14). Sex ratio was even (n=18 large young). Two nests failed in the egg stage, one nest in the nestling stage. In 3 out of 5 territories of Hobbies nests were located, onset of laying being 8, 16 and 20 June. Clutch size was 1x 2 and 2x 3 eggs. One nest failed in the early nestling stage, the other raised 2 and 3 young.

Literatuur

- Bakker A. & Voskamp P.J. 1994. Roofvogelinventarisatie in Zuidwest-Salland in 1994. *De Takkeling* 3(1): 62-65.
- Bijlsma R. 1994. Secundaire sexratio onder grote nestjongen van de Buizerd *Buteo buteo*. *De Takkeling* 2(3): 45-49.

Adressen:

- A. Bakker, *Eerste Weerdesweg 102, 7412 WW Deventer*
E. Ruessink, *Noorderenk 32, 7437 VR Bathmen*
P.J. Voskamp, *Radstakeweg 41, 7412 XR Deventer*

Tekening: Corinne Stouthamer